

УДК 336

Горбачова Оксана Миколаївна

керівник к.е.н, доц.,
кафедри фінансів обліку та оподаткування
Національний авіаційний університет

Ярина Аліна Олексіївна

здобувач вищої освіти,
Національний авіаційний університет (Київ)

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ СТРУКТУРИ ПОДАТКОВИХ НАДХОДЖЕНЬ ДО ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ ТА ПОЛЬЩІ

Анотація. Проаналізовані податкові надходження до Державного бюджету України та Польщі. Запропоновані заходи для удосконалення національної податкової системи України.

Ключові слова. Податки, податкова система, податкове навантаження, ставка податку, структура податкових надходжень.

Державний бюджет – система фінансових відносин, що відбувається між державою, підприємствами, домашніми господарствами та іншими суб'єктами. Основними складовими бюджету є доходи та видатки.

Основною складовою доходів виступають прямі та непрямі податки. Податкова система України за своєю структурою відповідає податковим системам провідних країн світу, адже розроблена відповідно світових стандартів. Проте, головною її відмінністю, є те, що вона не виступає інструментом підвищення рівня конкурентоспроможності держави в цілому, а навпаки негативно впливає на динаміку сплати податків до бюджету країни[1, с. 174-175].

Основними проблемами, що впливають на функціонування та розвиток податкової системи України є: несправедлива та нераціональна система розподілу податкових пільг, високий рівень податкового навантаження, перевищення питомої ваги непрямих податків над прямими.

Дані проблеми мають негативні наслідки, що впливають на економіку України: низька активність бізнесу, ухилення від сплати податків, формування та розширення тіньового сектору економіки, виникнення контрабанди, зниження інвестиційної привабливості[1].

Проаналізуємо динаміку та структуру податкових надходжень до Державного бюджету України та визначимо головні схожості та відмінності між структурою податкових надходжень до Державного бюджету Польщі та України.

Аналіз даних (табл.1) показує, що структура доходів до Державного бюджету України та Польщі є дуже схожою, проте питома вага податку на додану вартість (ПДВ) та податку з фізичних осіб для України є нижчою, ніж у Польщі. А що стосовно неподаткових надходжень, тут все навпаки: питома вага надходжень до Державного бюджету України є вищою, аніж в Польщі. При цьому, економіка Польщі є більш розвиненою та ефективною в порівнянні з економікою України (у 2021 році ВВП України становив 200 млрд. дол. США, а ВВП Польщі – 510 млрд. дол. США).

Таблиця 1

Структура доходів Державного бюджету України та Польщі (2021 р.)

Показники	Обсяг доходів Державного бюджету України		Обсяг доходів Державного бюджету Польщі	
	млн. дол. США	%	млн. дол. США	%
Податкові надходження	39 440,36	85,37	95 944,27	87,34
у тому числі				
податок на додану вартість	19 112,55	41,37	49 337,22	44,92
податок на доходи фізичних осіб	4 900, 43	10,61	15 914,75	14,49
податок на доходи підприємств	5 263,69	11,33	11 484,42	10,46
акцизи	5 787,36	12,53	16 657,55	15,16
Неподаткові надходження	6 247,17	13,52	13 490,67	12,28
Інші види	512,83	1,11	417,41	0,38

Джерело: побудовано автором на основі [2,3]

Проте, основним негативним фактором податкової системи України залишається політика фіксованих виплат (ставка оподаткування є сталою незалежно від рівня доходу громадян). В Україні дана ставка становить 19%. Також слід відзначити, що ПДФО у структурі бюджету України займає менше значення, аніж у структурі бюджету Польщі.

На відміну, у Польщі застосовують розподільчу систему сплати ПДФО. Якщо доходи громадянина є меншими за 85 528 злотих (30 545 дол. США), то ставка буде 18%. Із доходом більшим за зазначену раніше суму, ставка

зростає до 32% (але сплачується лише на частину прибутку, що перевищує 85 528 злотих).

Також слід відзначити, що в Польщі існує заохочення молодого покоління: діє нульова ставка ПДФО для осіб до 26 років.

Дієвим методом стимулювання підприємців Польщі є податок на прибуток, який є стимулюючим для ведення бізнесу та підвищення інвестиційної привабливості країни.

Для України, податкова система слугує лише додатковим фактором зростання тіньової економіки, але ніяк не виконує стимулюючу функцію.

Разом з тим, що податок на доходи підприємств, що в Україні, що в Польщі знаходиться на одному рівні, ведення бізнесу є значно легшим в Польщі.

Порівнюючи податкове навантаження України з деякими країнами ЄС, можна зазначити, що воно є набагато вищим (рис. 1).

Рис. 1 Ставка податку на прибуток підприємств у країнах ЄС

Джерело: побудовано автором на основі [4]

За даними Doing Business, в середньому українська компанія витрачає 45% прибутку на сплату податків та зборів, в Польщі така ж компанія витрачає не більше 32% [4].

Таким чином, можна зробити висновки, що структура податкових надходжень України та Польщі є досить схожою, але має відмінності щодо ПДВ та податку з фізичних осіб.

Не зважаючи на таку схожість, порівнявши реальні доходи та видатки в обох країнах, можна зробити висновок, що ефективність податкової системи набагато вищою є в Польщі.

Для удосконалення податкової системи України пропонуємо наступні заходи:

- зниження ставки податку з роздрібного продажу з 20% до 10%;

- ліквідація цілої низки неефективних податків та зборів (податку на додану вартість (ПДВ), податку на прибуток, єдиного соціального внеску (ЕСВ), туристичного збору, збору за паркування тощо);

- поступове зниження податку на доходи фізичних осіб до 10%; запровадження податку на виведений капітал зі ставкою 10% (замість податку на прибуток).

У перспективі такі заходи сприятимуть підвищенню конкурентоспроможності національної економіки України та забезпеченню високого рівня добробуту та якості життя її громадян

Список використаних джерел:

1. Б. Ярема. Сучасна податкова система України: проблеми та перспективи розвитку. *Гроші, фінанси і кредит*. 2018. № 34. С. 171-175.

2. Ministerstwo Finansów. Wykonanie budżetu państwa URL: <https://www.gov.pl/web/finanse> (дата звернення: 06.11.2022)

3. Структура доходів України. Мінфін. URL: <https://minfin.com.ua/> (дата звернення: 06.11.2022)

4. Індекс ведення бізнесу. The world bank. URL: https://www.worldbank.org/en/programs/business-enabling-environment#DB_tax (дата звернення: 06.11.2022)

5. А. Швець. Нова податкова реформа. Як розгрузити бізнес та перезапустити економіку. URL: <https://www.dsnews.ua/economics/nova-podatкова-reforma-yak-rozvantazhitbiznes-i-perezapustiti-ekonomiku-28012022-449649> (дата звернення: 06.11.2022)